

Sygn. akt I ACa 276/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 sierpnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Miastkowska (spraw.)
Sędziowie:	SSA Jolanta Grzegorzcyk SSA Krzysztof Depczyński
Protokolant:	st.sekr.sądowy Katarzyna Olejniczak

po rozpoznaniu w dniu 6 sierpnia 2013 r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. C.**

przeciwko **(...) Spółce Akcyjnej w W.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim

z dnia 20 grudnia 2012r. sygn. akt I C 742/12

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz J. C. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

Sygn. akt I ACa 276/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2012 r. wydanym w sprawie z powództwa J. C. przeciwko (...) S.A. w W. o zadośćuczynienie, Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 60.000 zł. wraz z odsetkami i kosztami procesu, oddalając powództwo w pozostałym zakresie.

Orzeczenie to zostało oparte na ustaleniach, które Sąd Apelacyjny podzielił i przyjął za własne.

Sąd I instancji zaznaczył, iż w wypadku drogowym, mającym miejsce w dniu 26 września 2003 r., zginęła córka powoda A. C.. Sprawca wypadku był ubezpieczony w pozwanym Towarzystwie (...). Zmarła w chwili wypadku miała 16 lat, zamieszkiwała wspólnie z rodzicami, prowadzącymi gospodarstwo rolne. A. C. pomagała w uprawianiu tego gospodarstwa i w pracach domowych, deklarując chęć prowadzenia gospodarstwa w przyszłości. Oprócz córki A., powód posiadał czworo innych dzieci, rodzina była z sobą bardzo zżyta.

Powód bardzo przeżył śmierć córki, często jeździł na jej grób, zaczął izolować się od otoczenia, unikał kontaktów towarzyskich, miał myśli samobójcze.

Opierając się na opinii biegłego psychologa Sąd Okręgowy stwierdził, że zakres doznanych przez J. C. zmian psychicznych miał, w dalszej perspektywie czasowej ograniczony zakres i nasilenie, co nie oznaczało by powód nie doświadczył cierpienia jako stanu emocjonalnego w wyniku śmierci najbliższego członka rodziny. W krótkiej odległości od zdarzenia problemy emocjonalne powoda były znaczne, z czasem uległy one zmniejszeniu. Aktualnie stan psychiczny powoda jest dobry i nie wymaga leczenia.

W swoich rozważaniach prawnych Sąd I instancji podkreślił, iż zdarzenie będące źródłem szkody miało miejsce w 2003 r., pod rządem rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 r., w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 26 poz. 310 ze zm.). Zgodnie z § 10 ust. 1 tego rozporządzenia, z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia. Odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem, najwyżej jednak do ustalonej w umowie sumy gwarancyjnej (§ 10 ust. 4).

Podstawy prawnej dochodzonego roszczenia, Sąd I instancji upatrywał w treści art. 448 k.c. w zw. z ust. 24 § 1 k.c.

Sąd powołał się na stanowisko Sądu Najwyższego, który w przytoczonych w uzasadnieniu wyroku orzeczeniach dopuścił możliwość zastosowania powyższych przepisów do roszczeń dotyczących zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu mającego miejsce przed dniem 3.VIII.2008 r. (uchwała z dnia 22.X.2010 r. III CZP 76/10, wyrok z dnia 14.I.2010 r. IV CK 307/09).

Wprawdzie tezy SN odnosiły się do zdarzeń, które miały miejsce pod rządem obecnie obowiązującego art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22.V.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, ale treści tego przepisu odpowiada treść § 10 ust. 1 rozporządzenia z dnia 24.III.2000 r.

Za utrwaleniem tej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego w powyższym zakresie przemawiała również uchwała z dnia 7.XI.2012 r. (III CZP 67/12).

Jako dobra osobiste podlegające ochronie na podstawie art. 23 i 24 § 1 k.c. zostały potraktowane szczególne więzi łączące najbliższych członków rodziny, w tym więzi między rodzicami a dziećmi.

Tego rodzaju więź została w przypadku powoda zniszczona na skutek wypadku, w wyniku którego zginęła jego córka.

Za właściwe zadośćuczynienie z tego tytułu Sąd uznał kwotę 60.000 zł, przy uwzględnieniu kwoty 25.000 zł, jaką powód otrzymał w postępowaniu likwidacyjnym. Sąd miał tu na uwadze zakres cierpień powoda i skutki jakie śmierć dziecka wywołała w jego życiu.

Sąd nie zgodził się z podniesionym przez stronę pozwaną zarzutem przedawnienia.

Zdaniem Sądu, szkoda jakiej doznał powód wynikała z występku – gdyby bowiem nie wypadek i śmierć A. C., nie doszłoby do naruszenia dóbr osobistych J. C..

Powództwo w nieuwzględnionej części podlegało oddaleniu jako zbyt wygórowane.

Apelację od powyższego wyroku złożyła strona pozwana.

Zaskarżając orzeczenie w pkt. 1, 3 (w części w jakiej nie uwzględniła wniosku o zwrot kosztów postępowania ponad zasądzoną kwotę) oraz w pkt. 4 pozwany zarzucił:

- 1) naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu ust. 448 k.c. w zw. z ust. 24 k.c. przez przyjęcie, że powodowi przysługuje zadośćuczynienie z tytułu naruszenia dóbr osobistych – więzi rodzinnych, szczególnych więzi emocjonalnych między członkami rodziny (ewentualnie poprzez zasądzenie zadośćuczynienia nie odpowiadającego kryterium odpowiedniości),
- 2) naruszenie art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124 poz. 1152 ze zm.) poprzez przyjęcie, że umowa obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej obejmuje odpowiedzialność odszkodowawczą za naruszenie dóbr osobistych innych niż życie i zdrowie,
- 3) naruszenie art. 117 k.c. w zw. z ust. 442 § 4 k.c. (w brzmieniu obowiązującym w dacie wypadku) poprzez bezzasadne przyjęcie, że roszczenie strony powodowej nie uległo przedawnieniu.
- 4) naruszenie prawa procesowego tj. ust. 233 k.p.c. poprzez nie dokonanie wszechstronnej oceny materiału dowodowego.

W oparciu o te zarzuty skarżący domagał się zmiany wyroku i oddalenia powództwa w zaskarżonej części.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie była uzasadniona.

Sąd II instancji w składzie rozpoznającym niniejszą sprawę podziela pogląd leżący u podstaw zaskarżonego rozstrzygnięcia, zgodnie z którym najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem wejścia w życie przepisu art. 446 § 4 k.c. (3 VIII 2008 r.).

Powołując się na to stanowisko, Sąd Okręgowy przytoczył tezy Sądu Najwyższego wyrażające tę linię orzecznictwa, w których Sąd ten zwrócił uwagę na fakt, iż katalog dóbr osobistych określony w art. 234 k.c. ma charakter otwarty, jako tej kategorii dobro może więc być uznana szczególna więź jaka łączy rodziców z dzieckiem, przysługująca zarówno dziecku jak i rodzicom, zasługująca na status dobra osobistego. Powyższej interpretacji przepisu art. 23 k.c. nie przeczyły przytoczone w apelacji argumenty mające, w ocenie skarżącego, przemawiać przeciwko powyższemu pogładowi.

Skarżący nie mógł przede wszystkim powołać się na wolę ustawodawcy, która miała, jego zdaniem, negować zastosowanie ochrony z art. 23 – 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. wobec osób najbliższych zmarłego jeżeli śmierć nastąpiła w wyniku deliktu mającego miejsce przed dniem 3 VIII 2008 r.

Ustawodawca wprowadzając w życie przepis art. 446 § 4 k.c. uznał za celowe jednoznaczne wyróżnienie świadczenia o charakterze niemajątkowym, przysługującego w sytuacji określonej tym przepisem. Nie oznaczało to, by przed dniem obowiązywania powyższej normy świadczenia tego rodzaju osobom bliskim nie przysługiwały. Przyznanie stosownego świadczenia, mającego na celu wyrównanie szkody poniesionej w wyniku śmierci osoby bliskiej, w

wymiarze niemajątkowym, następowało przede wszystkim na mocy art. 446 § 3 k.c., mimo pewnych wątpliwości interpretacyjnych.

Nie można też było wykluczyć innego rozwiązania, odwołującego się do przepisów art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. przy poszerzeniu katalogu dóbr osobistych. Rozwiązania tego nie negowało późniejsze unormowanie omawianej sytuacji w art. 446 § 4 k.c.

Jakkolwiek w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 XII 2009 r. (III CZP 9/09) wypowiedziano pogląd, iż sposób kreatywnego wpływania na system obowiązującego prawa w drodze tzw. wyroku interpretacyjnego, nie powinien odbywać się bez udziału, poza, ponad lub obok prawodawcy, który nie może być pozbawiony lub wyřęczony w procesach tworzenia lub sanacji przepisów prawa, ale w rozpatrywanej sytuacji nie wchodziła w rachubę zmiana lub doprecyzowanie obowiązującego prawa w drodze wydania wyroku. Orzeczenia Sądu Najwyższego ustalały jedynie podstawę prawną dla roszczeń powstałych przed wprowadzeniem w życie art. 446 § 4 k.c.

Na to, czy normą art. 23 k.c. zostaną objęte inne sytuacje mające swoje źródło w więzach rodzinnych, będzie miała wpływ praktyka sądowa. Stawianie tu jakichkolwiek barier interpretacyjnych, jak to sugeruje apelacja, nie jest możliwe.

Przy założeniu, iż możliwe jest przyznanie zadośćuczynienia w omawianym przypadku, z odwołaniem się do ochrony dóbr osobistych, Sąd I instancji nie dopuścił się również naruszenia art. 34 ust 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych.

Należało nadto uznać, iż przedmiotowe roszczenie nie uległo przedawnieniu. Jak bowiem słusznie podkreślił Sąd I instancji, nie dzieląc w tym względzie poglądu strony pozwanej, szkoda jakiej doznał powód wynikała z występkę stanowiącego źródło tej szkody.

Wbrew zastrzeżeniom podniesionym w apelacji, dokonana przez Sąd analiza i ocena zebranego w sprawie materiału dowodowego, w tym dowodu z wyjaśnień powoda, nie budziła wątpliwości i mieściła się w ramach zakreślonych przepisem art. 233 § 1 k.p.c.

Powołując się na zeznania powoda na temat zakresu cierpień związanych ze śmiercią córki, Sąd miał też na względzie opinię biegłego psychologa. Stwierdzenie biegłego, że zakres zmian psychicznych jakich powód doznał w wyniku zdarzenia miały w dłuższej perspektywie czasowej ograniczony zakres nie negowało wyjaśnień J. C. odnoszących się przede wszystkim do okresu następującego bezpośrednio po śmierci córki. Wyjaśnienia te znajdowały potwierdzenie w tej części opinii biegłego, w jakiej zaznaczono, iż w krótkiej perspektywie czasowej od daty zgonu A. C. problemy emocjonalne u powoda były znaczne. Stan psychiczny powoda nie wykluczał też pomocy psychologicznej. Dlatego Sąd mógł przyjąć jako wiarygodne twierdzenia powoda na temat udzielonej mu pomocy psychologicznej, mimo braku dokładniejszych informacji dotyczących miejsca leczenia i osoby psychologa.

Sąd Apelacyjny odrzucił również zarzuty odnoszące się do wysokości zasądzonego zadośćuczynienia.

Ocena w tej mierze należy do sądu pierwszej instancji, biorącego pod uwagę całokształt okoliczności danej sprawy, a ingerencja sądu odwoławczego możliwa jest jedynie w sytuacji gdy przyznana z powyższego tytułu kwota jest rażąco zawyżona lub zaniżona.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego rozstrzygnięcia wskazał okoliczności którymi kierował się określając wielkość przysługującego powodowi zadośćuczynienia. Uwzględnił przy tym zarówno zakres doznanej przez niego krzywdy jak i inne aspekty związane z sytuacją rodzinną i bytową. W świetle tych okoliczności Sąd Apelacyjny doszedł do przekonania, iż zasądzona kwota nie była zbyt wygórowana.

Ostatecznie, z podanych wyżej względów, Sąd Apelacyjny oddalił apelację stosownie do treści art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd ten rozstrzygnął na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.